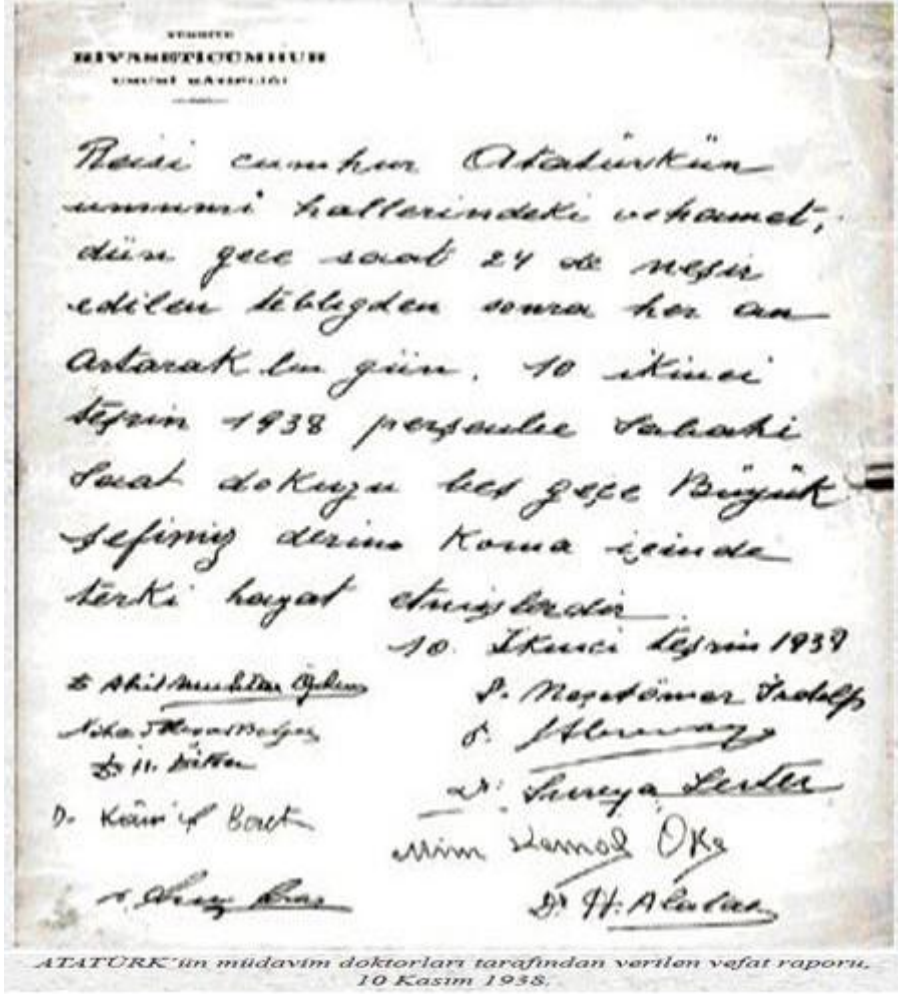

ATATÜRK'ün Vefatı

Bütün hayatı mücadele içinde geçen ATATÜRK'ün 1937 yılının sonlarına doğru sağlığı bozulmaya başlamıştı. Buna rağmen o dönemde yoğun bir biçimde bitmeyen bir heyecanla Hataş'ın ana vatana dahil olması için çalıştı. Kendisinde mevcut karaciğer kifayetsizliğı Ocak 1938'de daha da belirginleşti. Büyük Önder son günlerini İstanbul'da sürekli doktorların gözetiminde geçirdi. 10 Kasım 1938 Perşembe günü saat dokuzu beş geçe Dolmabahçe Sarayı'nda hayata gözlerini kapadı. Ölümü bütün dünyada derin akisler yaptı ve büyük üzüntü yarattı.

ATATÜRK'ün vefatı, müdavim tabipleri Prof. Neşet Ömer İrdelp, Prof. Mim Kemal Öke ve Dr. Nihad Reşat beyler ile müşavir tabipler Prof. Akil Muhtar Özden, Prof. Hayrullah Diker, Prof. Süreyya H. Serter, Dr. Kamil Berk ve Dr. Abravaya Marmaralı tarafından yazılan şu raporla tespit edildi: "Reisicumhur ATATÜRK'ün umumî hâllerindeki vehamet dün gece saat 24'te neşir edilen tebliğden sonra her an artarak bugün, 10 İkinciteşrin 1938 Perşembe sabahı saat dokuzu beş geçe büyük şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir. 10 İkinciteşrin 1938."

ATATÜRK'ün naaşı, Dolmabahçe Sarayı salonunda özel bir katafalka yerleştirildi. Türk bayrağına sarılı ve başında silâh arkadaşlarının nöbet tuttuğı mukaddes tabut, üç gün müddetle milletin ziyaretine bırakıldı.

Cenazenin Ankara'ya nakil işlemi 19 Kasım Cumartesi günü yapılacaktı. Nakil hazırlıkları bugüne kadar sürdürüldü. ATATÜRK'ün naaşı Dolmabahçe'den çıkarılmadan hemen önce, Ord. Prof. Şerefettin Yaltkaya tarafından cenaze namazı kıldırıldı. Kortej, Galata Köprüsü'nü geçecek, tabut Sarayburnu rıhtımına yanaşmış Zafer torpidosuna, oradan Yavuz zırhlısına çıkarılacaktı. Daha sabahın ilk ışıklarından itibaren çok sayıda vatandaş güzergâhı doldurmuş bulunuyordu. ATATÜRK'ün naaşı, 20 Kasım'da Ankara'ya getirildi.

Cenazeyi Ankara garında başta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Meclis Reisi Abdülhalik Renda, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak, bakanlar, milletvekilleri, komutanlar olmak üzere protokolde bulunan bütün zevat karşılamıştır. Başbakan Celal Bayar, beyaz trende, tabutun arkasındaki vagona ATATÜRK'ün Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak ve bazı eski arkadaşları ile beraber İstanbul'dan gelenler arasında idi.

Türk bayrağına sarılı tabut, istasyondan Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde hazırlanan katafalka konulur. Halkın ziyareti başlar. Burada komutanlar ve silâh arkadaşları tarafından tutulan saygı nöbeti, 20 Kasım 1938 Pazar günü saat 10.30'da başlamış, 21 Kasım 1938 Pazartesi törenin başlayacağı 09.00 saatine kadar devam etmiştir. Her rütbeden 6 subayın yer aldığı 45 "nöbet postası" ile bu saygı nöbeti gerçekleştirilmiştir.

21 Kasım'da büyük törenle Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine kondu. Cenaze törenine bütün dünya devletleri özel temsilciler gönderdi. Çanakkale'de ve diğer muharebelerde ona karşı savaşmış yabancı generaller törende bilhassa dikkati çekiyordu. ATATÜRK'ün naaşı, 10 Kasım 1953 tarihinde yapılan büyük bir devlet töreni ile Etnografya Müzesi'ndeki muvakkat (geçici) kabirden alınarak; Anıtkabir'deki ebedî istirahatgâhına tevdi edildi.

Anıtkabir'e nakil törenine Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes, İsmet İnönü, TBMM Başkanı Şükrü Saraçoğlu ve ATATÜRK'ün kız kardeşi Makbule Atadan hanımefendi başta olmak üzere; bütün mülkî ve askerî erkân ile kalabalık bir halk topluluğu katıldı. Kortej, Opera, Ulus, TBMM, Gar, Tandoğan meydanı güzergâhını takiben Anıtkabir'e ulaştı. Burada yapılan törende Cumhurbaşkanı Celal Bayar çok duygulu bir konuşma yaptı. Töreni milyonlarca insan radyodan yapılan naklen yayından dinledi. ATATÜRK'ün naaşı, şeref holünde tek parça mermerden yapılan mozolenin tam altında yer alan sekizgen odanın içinde hazırlanan mezarda, İslâmî kaidelere uygun olarak, dualarla "vatan toprağı"na defnedildi. O zaman altmış yedi olan

bütün vilâyetler ile Kıbrıs'tan getirilen ve harmanlanan vatan toprağı büyük ATA'sını kucakladı. Bugün bu vilâyet toprakları ile sonradan vilâyet olan yerlerden getirilen toprakların numuneleri birer vazo içerisinde, ATATÜRK'ün mezarının etrafını süslemektedir.

Ankara, 21 Kasım 1938.

ATATÜRK'ün naaşı hitabet kürsüsünde, Ankara, 10 Kasım 1953.

KAYNAKLAR

- KOCATÜRK, Utkan; Doğumundan Ölümüne Kadar Kaynakçalı ATATÜRK Günlüğü, ATATÜRK Araştırma Merkezi, Ankara, 2007.
- LEVENTOĞLU, Mazhar; ATATÜRK'ün Vasiyeti, Bahar Matbaası, İstanbul, 1968.
- SOYAK, Hasan Rıza; ATATÜRK'ten Hatıralar II, İstanbul, 1973.